

ЛЕСЯ БАЗЫЛЕВА

В поисках
утраченного
счастья,
або

Магія
загубленого
селища

Леся Базылева

**В поисках утраченного счастья,
або Магія загубленого селища**

«Мультимедийное издательство Стрельбицкого»

Базылева Л.

В поисках утраченного счастья, або Магія загубленого селища /
Л. Базылева — «Мультимедийное издательство Стрельбицкого»,

ISBN 978-0-88-715915-2

Рутинная и обыденность пробуждают в главном герое неуёмную жажду перемен. Однако выбрать путь, который позволил бы этим переменам ворваться в его жизнь, оказалось не простой задачей. В поиске ответов на возникшие вопросы он отправляется в маленькую деревушку Западной Украины, где неожиданно прикасается к тайнам этого места, погружается в согревающие душу детские воспоминания, переносится в таинственный мистический мир, дающий ему подсказки, встречает людей, помогающих взглянуть на мир с иной стороны. В произведении герои говорят на разных языках: русском и украинском, но это им не мешает понимать и уважать друг друга.

ISBN 978-0-88-715915-2

© Базылева Л.
© Мультимедийное издательство
Стрельбицкого

Леся Базылева

В ПОИСКАХ УТРАЧЕННОГО СЧАСТЬЯ, АБО МАГІЯ ЗАГУБЛЕННОГО СЕЛИЩА

У каждого работающего человека наступает момент, когда даже любимая работа надоедает, и то, чем ещё вчера занимался с удовольствием и энтузиазмом, сегодня вызывает уныние и апатию. Приходит ощущение бессмысленности ежедневной траты минимум восьми часов драгоценной, единственной и неповторимой жизни на эту профессию.

Психологи назвали это явление профессиональным выгоранием. Когда остываешь к своему ремеслу, выполнение ежедневных обязанностей становится тяжким бременем. Накапливаются отрицательные эмоции, сопровождающиеся такими же отрицательными мыслями, которые, как шашель, точат мозг, истощая эмоционально и физически, не давая покоя, вгоняя в депрессию. Начинаешь усиленно искать выход, пытаешься нащупать хотя бы малейшую зацепку, которая бы снова пробудила интерес к работе, вернула прежнюю увлеченность, или уходишь в отпуск. Погуляешь месяц, отдохнёшь, отвлечёшься и утихомиришь на какое-то время злобные мысли-«шашели», неустанно требующие в корне изменить жизнь, выйдя из зоны комфорта.

Поменять привычный уклад жизни, заняться новым делом, которое принесёт удовольствие, в период профессионального выгорания хочется катастрофически. Но, как правило, появляется одна загвоздка – расплывчатость собственных желаний, отсутствие конкретики в них, неспособность выбрать цель, достижение которой доставит желаемое моральное удовлетворение. Это камень преткновения, о который спотыкается большинство людей, желающих перемен. И я – не исключение. Казалось бы, что может быть проще – выбрать конечную цель и идти к ней, но на практике это невероятно сложная задача.

Проанализировав все свои умения, увлечения и интересы, пришёл к выводу: на цель грядущих перемен они явно не тянут. В итоге выходило: хочу то, не знаю что. Чтобы не падать духом ещё больше, встал на путь наименьшего сопротивления – отправился в отпуск.

Работодатель несказанно обрадовался такому выбору – в январе брать отпуск категорически никто не хотел. В нашем коллективе постоянно боролись за право отдыхать летом, используя при этом всевозможные причины, начиная с наличия маленьких детей, которых надобно оздоровить на море, заканчивая угрозами уволиться. Теперь одним таким борцом в моем лице стало меньше, да ещё и по собственной воле, а не по «закону»: брал отпуск в прошлом году летом – в этом идёшь зимой.

В первый же день моего отпуска погода проявила свирепый нрав, заявив – сиди дома, наслаждаясь бездельем и наблюдая за тем, как огромные хлопья снега методично застилают землю белой шубой.

Устроившись поудобнее, расположив запасы чая с бутербродами на столике рядом с кроватью, принялся листать каналы телевизора. Через полчаса непрерывных нажатий на кнопки пульта понял, что смотреть абсолютно нечего, кроме бесконечных сериалов и сумасшедших реклам. Не найдя интересного занятия и в Интернете, встал, прошёлся по квартире, выглянул в разукрашенное морозом окно.

Метель достигла апогея – снег падал сплошной стеной, сводя видимость вокруг к нулю. Машины, укрытые сверху белыми подушками, ехали настолько медленно, словно нащупывали, где в этом белом царстве дорога. Прохожие, которых обстоятельства вытолкали на улицу, нахохлившись, быстро перебирали ногами в высоком снегу, время от времени проверяя закон притяжения.

Я с облегчением вздохнул: в такую погоду мне никуда не нужно выходить. В нашем городе снег – всегда стихийное бедствие. Снегоочистительные машины для местного населения – это что-то из области фантастики. Только старожилы могли похвастаться, что когда-то видели их на наших дорогах. Снег в этих краях – явление редкое, вот и решили однажды местные власти продать старую снегоочистительную технику тем, кому она нужнее, а новую так и не закупили. Теперь всякий раз, когда природа решает укрыть город снегом, движение в нем парализуется. Муниципальный транспорт, как по взмаху волшебной палочки, исчезает, таксисты тут же радостно потирают ладоши, взвинчивая цены за проезд с объяснением «в связи с погодными условиями». А народ, который не может себе позволить разьезжать в такси, либо мёрзнет на остановках в надежде всё же дождаться маршрутки или троллейбуса, прыгая от холода с ноги на ногу и похлопывая себя по бокам, либо идёт пешком, периодически падая в снежные сугробы, громко ругая погоду и местные власти.

Не зная, чем себя занять, я достал из рюкзака книгу, купленную на уличном лотке в момент пика психологической атаки моих «шашелей». В предисловии автор заявлял, что поможет найти и понять себя. Несмотря на то, что «шашели» мирно отдыхали, я всё же решил почитать, не подозревая, что это станет отправной точкой моего зимнего приключения.

В первой же главе затрагивалась тема истоков. По мнению писателя, знание своей родословной позволяет человеку распознать генетически заложенные склонности и понять свои стремления. Истины излагались всем известные и, можно сказать, прописные, но, тем не менее, пробудили во мне интерес к прародителям рода моего. Любопытно, чем они жили, что считали главным, к чему стремились. В конце главы была краткая инструкция к тому, как составить своё генеалогическое древо.

Из родственников я знал многочисленных родных и двоюродных тёток, помнил бабушку по маминой линии и её сестру с мужем. На этом всё. Мои неоднократные попытки поговорить с мамой о родне всегда заканчивались одинаково: она отмахивалась от моих расспросов, ссылаясь на занятость. Об отцовской родне я знал ещё меньше. Отец умер через пару месяцев после моего рождения, его родители погибли в войну. На этом тоже всё. «Не густо!» – выдохнул я в пустоту.

«Шашели» от моих мыслительных процессов проснулись и активизировались. Дружной толпой бегая по извилинам мозга и неприятно их щекоча, стали требовать от меня немедленного решения. Не увидев с моей стороны желаемой реакции, пошли в контратаку, тарабаня своими маленькими пальчиками в лобную кость и призывая отвезти их в бабушкину деревню в Западной Украине, где можно получить хотя бы часть ответов на интересующие нас вопросы, пока ещё есть у кого спрашивать. Устав от этих набегов, я сдался и позвонил маме, чтобы сообщить о своём отъезде.

Выслушал сначала продолжительную лекцию, суть которой вмещалась в одну фразу «Не смей ехать туда на машине, это небезопасно», после получил пару дельных советов по зимней экипировке и в итоге был благословлён на долгий путь.

Собрав все необходимые мне вещи в походный рюкзак, я отправился в ближайший гипермаркет запастись провизией в дорогу, а также купить какие-то подарки и гостинцы любимой тётке, которая живет в бабушкиной деревне и у которой я планирую остановиться. Остаток дня прошёл в томительном ожидании завтрашней поездки.

К утру метель утихла, яркое солнышко переливалось в снежной пене, обманывая мнимым теплом. Морозный воздух обжигало покусывал за лицо, а снег приятно похрустывал под ногами.

Машина находилась на стоянке в пяти минутах ходьбы от дома, но, к великому моему сожалению, это был не цивилизованный паркинг, а всего-навсего кусок земли, огороженный сеткой с воротами, возле которых стояла сторожка, очень напоминавшая избушку на курьих ножках. В этой избушке по очереди жили три молодца, судя по лицам, большие любители горя-

чительных напитков, которые считали, что уборка территории от снега – не их дело, а несчастных, оставивших здесь машины. А их задача – выглядывать в окошко, осматривая территорию, и собирать деньги с клиентов.

Решив выехать пораньше, я оказался первым, кто пришёл на стоянку, и, следовательно, проложить дорогу в нетронутым снеге предстояло именно мне. С трудом пробравшись к своему месту на парковке, увидел большой сугроб, из которого торчали две черные антенны поднятых дворников. Кое-как открыв одну дверь, я достал из салона щётку и принялся освобождать несчастную машину из снежного плена. Затем взял в багажнике лопату, расчистил дорогу, вспоминая детскую пословицу «любишь кататься – люби и саночки возить», которая не теряет своей актуальности в любом возрасте. Все эти манипуляции заняли больше времени и сил, чем предполагалось изначально, и к моменту, когда я сел за руль, был насквозь взмокшим от приложенных усилий и немного уставшим.

– Ну что, детка, – обратился я к своей железной лошадке, – поехали, родная!

Дорогу в городе уже успели укатать, а трасса, на удивление, оказалась чистой от снега, и ехать было весьма комфортно. Через окошко пригревало солнышко, в салоне работала печка, играла приятная музыка, и мои «шашели» мирно спали в измученном от их бесконечного шума мозге.

К обеду я уже подъезжал к Западной Украине, встретившей меня гораздо более заснеженным пейзажем. Деревья, дома, обочины, дорога – всё утопало в глубоком снегу, ослепляя своей белизной южного человека, не привыкшего созерцать подобного рода природные явления.

Включив навигатор, без лишней спешки я двигался к цели. Временами моя железная лошадка истерически буксовала в заезженной колее, а иногда, как выпившая лишнего дама, виляла задом по всей дороге. В такие моменты я жалел, что не прошёл курс экстремального вождения. В теории зимнюю манеру езды я знал хорошо – никаких резких движений и манёвров, с педалями и рулевыми колёсами нужно работать особенно плавно и осторожно, но оттачивать эти знания определённо было негде. Фирма, которая проводила этот курс, обещала занятия на специализированном автодроме и в качестве слогана к данному курсу использовала фразу: «Лучше платить за учение, чем за ремонт и лечение». Сегодня я был полностью с этим согласен.

Проезжая населённые пункты, дамочка из навигатора то ли от скуки, то ли ещё по каким-то неведомым мне причинам откровенно издевалась, командуя «поверните налево», «поверните направо» и снова «поверните направо». Я исправно следовал указаниям и делал абсолютно бесполезную петлю вокруг квартала, возвращаясь к месту первого поворота. На мои громкие возмущения она ехидно молчала, видимо боялась разразиться безудержным смехом над идиотом, который ей доверяет.

Радио сообщило, что уже шестнадцать часов, казалось бы, середина дня, но зимнему солнышку время не указ, и в течение получаса оно медленно спряталось за высокими елями, поползло к закату, озаряя небо багровым огнём. Начинало сереть и холодать. Печка в машине работала непрерывно, поддерживая вполне сносную температуру. Но перспектива ехать в темноте по заснеженной незнакомой дороге была малопривлекательной, и как только на горизонте появился домик с вывеской «Мотель», я припарковался у его ворот.

Мотель представлял собой довольно большой двухэтажный сруб, украшенный разноцветной подсветкой. На одном из окон второго этажа повис большой Дед Мороз в красном одеянии и с внушительным синим мешком на плече, придавая дому сказочности. Рядом раскинулась классическая колыба с длинной трубой на крыше, из которой вился сизый дымок. Изгородь из цельных горизонтально расположенных брёвен, окружавшая мотель, служила скорее для обозначения территории, чем для защиты от посторонних людей. Перед колыбой красовалась деревянная резная калитка с огромной ручкой и мощными металлическими петлями,

грозно скрипевшими всякий раз, пропуская заходящего во двор странника. Здесь росла высокая пушистая сосна, обильно припорошённая снегом, из-под которого виднелись новогодние игрушки и неустанно мигающая гирлянда, окрашивающая снег то в красный, то в зелёный, то в голубой.

Подойдя к колыбе, я толкнул дверь, и она со знакомым скрипом впустила меня внутрь. Взору предстал *интерьер, окунающий в далёкое прошлое украинских сёл. На деревянных стенах изобиловали различные предметы старинного обихода, предназначение которых современному человеку непонятно и неизвестно. Длинные деревянные лавки покрывали цветные домотканые дорожки. Скатерти из грубого сукна с вышитыми вручную узорами красовались на массивных деревянных столах.*

Тишину, царившую в колыбе, нарушало тихое потрескивание поленьев в очаге, гордо расположившемся в центре помещения. Запахи свежее испечённого хлеба, жареного мяса и глинтвейна тут же пробудили аппетит. Из пустого живота слышалось предательское голодное урчание, напомнившее, что наступило время ужинать.

– Здравствуйте! – поздоровался я с порога с мужчиной, который внимательно рассматривал меня, сидя за одним из столов недалеко от входа.

– Доброго вечора, чоловіче! – ответил он, приветливо улыбаясь, – проходи, змерз певно? На дворі люто сьогодні, – он жестом пригласил меня сесть за его стол.

Сняв куртку, повесил её на красивую резную вешалку у входа, уселся напротив него и протянул руку для пожатия.

– Саша, – представился я.

– Олекса, – ответил мужчина, крепко пожав мою руку и, повернувшись в сторону барной стойки, выкрикнул: – Марійка, йди-но сюди, чаю гарячого неси, людину зігріти з морозу потрібно.

Из кухни выскочила девушка лет двадцати в украинском национальном костюме. Ловко поставила на стол две чашки и большой чайник, от которого исходил аромат трав. Положила передо мной меню с фотографиями предлагаемых блюд и, улыбаясь, зашебетала:

– Зараз меду принесу, а ви подивіться, може щось поїсте? З дороги напевно зголодніли?

– Дякую! Звичайно, поїм! – приятно удивлённый радушием хозяев, ответил я и принялся изучать ассортимент.

Олекса налил в обе чашки чай, Марийка на стол поставила пиалу мёда.

– Сашко, ти з медом п'єш? – спросил он меня, накладывая полную ложку мёда в свою чашку, – чи цукру надаєш перевагу?

– С мёдом, если можно.

– Чого не можна, для того він на столі й стоїть, щоб його їсти, – он окунул в мёд ложку, наполнив её до краёв, и опустил в мою чашку, – пей на здоров'я, зараз миттю зігрієшся. Дружина в лісі збирає різні трави, а взимку мене ними поїть і відвідувачів пригощає, щоб не хворіли.

Я отпил отвара. Тут же по всему телу растеклось тепло, а во рту остался непередаваемый вкус мяты, чабреца и ещё каких-то незнакомых мне трав.

Марийка, увидев, что я определился с заказом, подошла к нам, неизменно улыбаясь.

– Мне бы шашлыка, квашеной капусты и картошки, запечённой с салом, – перечислил я.

– Добре, але треба буде трохи почекати, поки картоплю та м'ясо приготуємо.

– Я не тороплюсь нікуди, конечно же подожду. Спасибо!

Олекса попивал чай, приглаживая после каждого глотка пышные усы и глаза на меня из-под больших кустистых черных бровей.

Из кухни вышел худощавый парень лет семнадцати, в белой вышиванке с длинными рукавами, поверх которой была надета чёрная короткая жилетка, расшитая яркими цветами. В руках он держал два длинных шампуры, один – с крупными кусками мяса, второй – с картош-

кой и салом. Поздоровавшись, прошёл к очагу, уложил шампуры над алыми углями, отодвигая в сторону горящие поленья.

– Скажите, Олекса, а номера свободные есть? – поинтересовался я.

– Авжеж є. Тобі на одного, чи ще хтось приєднається?

– На одного.

– Добре, поїси й потім поселимо тебе. Напевно, в Буковель прямуєш?

Мысль о том, что можно заехать в Буковель покататься на лыжах, посещала меня ещё дома, но сделать это я планировал на обратном пути.

– Нет, еду в деревню, где жила моя бабушка, отдохнуть от городской суеты и заодно о праотцах у родственников расспросить.

– Йой, то дуже добре діло, людина повинна знати своє коріння та шанувати його. Раніше в деяких сім'ях на останніх, порожніх аркушах Біблії записували, хто, коли народився, з ким одружився, скільки дітей мав і таке інше, але з часом ця традиція відійшла в небуття. А де ж бабця жила?

Я назвал деревню.

– О-о-о, ще далеченько. Взимку туди звичайною машиною не доїхати, дорога розбита щент, давно її ніхто не лагодив, люди за потреби або на санях через ліс їздять, або на поза-шляховиках. Батько мій звідти. Маленьке село, але дуже старовинне. Батько вчителем історії був і дуже захоплювався всілякими історичними дослідженнями. Колись розповідав, що перші згадки про це село знайшов у документах, датованих 1490 роком. Воно належало роду князів якихось, було їх літньою резиденцією, крім того, вони там мали завод породистих коней. Але за участь останнього володаря в польському бунті в тридцятих роках дев'ятнадцятого століття їх власність конфіскували до казни, із села зробили військове поселення. Частина селян переселили, інші так і залишилися там жити разом із вояками. В народі багато хто знає це село, бо там знахарі та відуні жили майже на кожній вулиці. Як біда яка траплялась – чи то дитина чогось злякалась, чи захворів хтось, – їхали до них по допомогу. Люди від Бога.

– Вы меня прям озадачили. Как же мне теперь туда добратсья, если дороги нет?

– До лісного, Зюника, доїдеш, а він тебе вже в село завезе. Машину в нього лишиш, а на зворотньому шляху забереш. Так більшість робить.

Пока мы разговаривали, Марийка поставила на стол глиняную тарелку, похоже, ручной работы, доверху наполненную квашеной капустой, за ней принесла ещё одну с картошкой, обильно умащенной салом, положила приборы на тряпичную салфетку с цветной вышивкой и сообщила:

– Ще декілька хвилин – і м'ясо принесу.

Я взглянул на очаг, откуда доносился аромат специй и лука, куски свинины истекали соком, капавшим с шипением на раскалённые угли.

– Марійка, хліба на столі немає, – буркнул Олекса.

– Ой, вибачте! – девушка всплеснула руками и тут же принесла плетёную корзинку с нарезанным домашним хлебом.

– Олекса, может, вы разделите со мной трапезу? – предложил я.

– Ні, чоловіче, я щойно поїв, у мене он чайок, а ти не соромся, їж.

Картошка с пылу с жару, квашеная капуста, даже обычный хлеб от голода казались невероятно вкусными. Я ел с таким аппетитом, словно ничего вкуснее в своей жизни не доводилось пробовать.

Как и было обещано, через пару минут на столе появилось большое блюдо сочного шашлыка с карамельными бочками, посыпанного нарубленным зелёным луком. Шашлык оказался таким мягким, что есть его можно было одними губами.

– А что это за «знахари» и «ведуны»? – спросил я, пытаюсь продолжить разговор.

– Це, синку, люди, які за своїми надзвичайними, магічними здібностями значно перевищують здібності ворожок і так званих екстрасенсів. Раніше, коли лікарі безсилі були, люди звертались до них по допомогу й таки виліковувались. Дехто їх мольфарами називає, але суть від того не змінюється. Вони лікують людей заговорами, освяченою водою, травами та зіллям, які самі збирають у певні дні, а інколи навіть у певні години. Одним здібності передаються у спадщину, інші навчаються. Але справжні мольфари – рідкісне явище, в основному мають знання, а сили потужної не мають. Не знаю, з яких причин, але селище бабці твоєї славилось знаними мольфарами. Може, в землі тій якась особлива енергія була, що сприяла появі на світ дітей із силою Божою! Батько мій мене в дитинстві водив до них, а я в свою чергу своїх дітей вивав за потреби. Там і донині живуть декілька мольфарів, але вони вже дуже старі.

Я был скептиком и не верил ни в целителей, ни в экстрасенсов. Всегда считал их шарлатанами и мошенниками, хорошо владеющими приемами психологического воздействия, играющими на чувствах людей, но высказывать своё мнение не стал.

– Не віриш? – усміхнувся Олекса, заметив мой взгляд. – Я і сам би не повірив, якби своїми очима не побачив, що вони виробляють інколи.

– Но они же и гадости всякие могут делать людям? – поинтересовался я.

– Ні, то відьми зло всіляке витворяють. Але я вважаю, що кожне зло має своє джерело, воно не народжується на порожньому місці, йому передують певні події, які звичайну людину схилиють до темних сил, відвертаючи від Світла. От якщо спати не хочеш, можу розповісти тобі одне оповідання про відьму з твого села, яка страх на всіх мешканців наводила багато років.

Несмотря на скептицизм, я с детства любил слушать такие истории. Конечно же, мне была интересна байка Олексы. Устроившись поудобнее, я попросил Марийку принести нам по стаканчику глинтвейна, но Олекса, разгладив свои казацкие усы, скомандовал:

– Доню, неси медовуху, хай глінтвейн дівчата п'ють.

Марийка поставила на стол стеклянный графин с жидкостью янтарного цвета и две рюмки. Мы опрокинули по рюмашке. Медовуху ранее пробовать мне не доводилось. Она оказалась весьма приятной на вкус, легко пилась, но, судя по обжигающему эффекту, была довольно крепким напитком.

Олекса прокашлялся, прочищая горло, и начал свой рассказ.

Щоб зрозуміти, хлопче, лють тієї жінки, треба знати велику передісторію, яка розпочалася геть-геть давно, ще на початку минулого століття. Мені колись батько її розповідав, а я тобі.

* * *

Жив у тому селі чоловік – Микола, був грамотний, що рідкістю було для тих часів. Громада призначила його сільським писарем – почесна посада, бо староста та писар – найважливіші люди на селі були.

Досвідчений писар деколи фактично керував селом. Об'єм писарських обов'язків був дуже великий. Йому потрібно було готувати відомості про перспективи на врожай, про кількість земель у власників, наявність зернозбиральної техніки, млинів, рогатої худоби й коней. Складати різноманітні звіти про рух народонаселення, про сплату податей, платежів і внесків селянами. Підготовка справ для слухання в судах теж покладалася на писарів. А отже нерідко від кваліфікації писаря залежала доля людей, що, певна річ, совісну людину обтяжувало додатковою відповідальністю. Багато хто прагнув задобрити писаря різними баришами. Жадібні й нечисті на руку люди використовували цю посаду як джерело досить швидкого збагачення. Але то не про Миколу – він був взірцем порядного, непідкупного чоловіка, в Бога вірив та по Божому закону жив. Розумів потреби людей і завжди заступався за скривджених

багатіями незаможних селян. Не лише через обов'язки, а й за велінням серця допомагав односельцям у вирішенні їх життєво важливих справ, щиро й шанобливо ставився до них, чим заслужив повагу та добру славу. До того, як Микола посів цю посаду, в селі школи не було. Найближча знаходилася за десять кілометрів, здебільшого, батьки дітей туди не пускали. Він доклав чимало зусиль, щоб відкрити в своєму селі однокласну школу з трирічним строком навчання та особисто в ній викладав.

Мав Микола дружину Палажку та двох дітей: сина Гриця та доньку Ярину. Жили вони в злагоді та любові.

Гриць із пуп'янка обдарований Богом був. Знав наперед усе, що станеться та так детально, що деколи лякав батьків цим. Бувало, біжить до матері й каже:

– Мамо, мамо! На стіл накривайте, тато з поважними дядьками до нас їде.

– Звідки ти взяв?! – дивувалась Палажка вигадкам дитячим.

– Знаю і все! – сердився малий, а розтлумачити, звідки знає, не міг.

Не минало й десяти хвилин, а батько й справді в дім гостей вів.

Стали з часом прислухатися до слів малого і, треба сказати, не раз він біду від сім'ї відводив.

Тільки писати навчився, попросив у батька зошит купити. Записував у нього молитви різні. Бувало, захворіє якась худоба, він зошит візьме, молитву вибере, руками водить, молитву шепоче – тварина засинає, а на ранок як і не хворіла. Прознали люди в селі про це Грицеве обдарування, почали до нього худобу хвору водити та дітей малих із всілякими негараздами.

Дорослих батько Грицю не дозволяв лікувати, говорив:

– Синку, малий ти ще, сили тієї не маєш, щоб зло людське від добра відрізнити. Зміцнієш духом, не відпустить тебе жага людям допомагати – значить, так тому й бути.

Гриць журився, але старшим за себе корився і батька ослухатись не смів.

Микола пишався дуже сином, бо той горілкою не впивався, з ледачими не водився – працюватий був. А як неділя, то до церкви біжить, Богу вклонитись та свічку запалити.

Молодшенька донька, Яринка, ох і гарна була: висока, тендітна, довгі, шовковисті коси чудовно вилися коло білого, рум'яного личка, очі мов вуглинка, злегенька прикриті довгими густими віями, брівоньки смолисті, ниточкою натягнуті, губоньки, як квіточки, розквітали веселою усмішкою, випромінюючи радість. А як пісню заспіває, лється її голос, як вода джерельна. Хлопці задивлялися на неї з пожадливістю, а дівчата заздрили вроді.

– Доню, подивись, як парубки за тобою впадають, а чи подобається тобі хтось із них? – цікавився Микола.

– Ой, тато, немає серед тих парубків жодного, щоб на вас був схожий: розумний, поставний, вродливий і міцний духом своїм і тілом. Всі наче дурнуваті цуценята.

– То вони перед тобою розум втрачають, а так справні! Ти б придивилася до них, може й сподобала б якогось.

Але Яринка навіть слухати не хотіла про хлопців, що бігали навколо неї, все сподівалася, що долею їй призначений на батька схожий.

Дуже любила вона батька свого й у той час, як інші дівчата до матері горнулися, від тата не відходила. Малою весь час із ним просилася, куди б той не їхав. Микола відмовити не міг. Посадить її на коня поперед себе, а вона притулиться до нього, рученятами обійме та пісеньки співає.

Миколі після призначення на посаду громада додатковий шматок землі наділила. Радів він тому, як дитина мала. Господарство своє з кожним роком збільшував, бо з розумом до справи підходив.

Із платні писарської завжди частину відкладав. Усією сім'єю на землі тяжко працювали до сьомого поту. Що їх земля могла вродити, все вирощували: й овочі всілякі, й хліб сіяли, й овес. Садок мали з фруктовими деревами. Пройдуть жнива, Микола все розрахує: що для

власного споживання залишає, що на податки віддає, а надлишки на ярмарок везе. На виручені гроші то корову придбає, то коня, то з техніки щось для городу. А як урожай добрий, то ще й десятину землі міг купити. Не жирував – у середняках ходив.

У їхньому селі взагалі всі селяни землю мали, бо воно колишнім військовим поселенням було, а в таких поселеннях під час реформи землі наділяли з державного фонду на кожному чоловічу душу, на жіночі душі землі не давали. Ділянки були невеличкі, але ж все одно більше, ніж нічого.

Зовсім інакше відбувався розподіл земель там, де вона панам належала. Вони, нібито сприяючи реформі, віддавали за викуп своїм кріпакам землю, але здебільшого найгіршу та найвіддаленішу, яка була не придатна для обробки, кам'яниста та неродюча. В інших селищах навіть після того, як поміщики стали продавати частину земель і колишні кріпаки могли її придбати, лишилось дуже багато селян без землі, які продовжували по наймах ходити в поміщицьких господарствах.

Отже, в порівнянні з іншими, в селі Миколи працьовиті люди добре жили. Хоча, певна річ, були й ледащі, що роботою нехтували, пиячили, байдикували та землі свої потихеньку розпродували. Як говориться, в усякій сім'ї є своя потвора, проте таких було не багато.

Однак життя в селі враз змінилось, коли більшовики прийшли. Все перевернулося з ніг на голову. Вважали вони українське селянство відсталим і ворожим до їх влади й усі прояви свободи народу нещадно душили.

Нацькували незаможників – ледарів і пияк – на куркулів і середняків, задобрили бідноту подачками від розкуркулювання, натворили біди йой якої.

Вилучення так званих лишків землі часто-густо переростало в звичайне пограбування заможних селян. Їх землі ділили не лише серед незаможників, а й серед усіх, хто бажав пожитися на чужому майні. Влада потурала таким діям, бо бажала знищити цей прошарок селянства.

Щодня лютували чужинці в дворах заможних, мордуючи працьовитих пахарів, образливо називаючи їх куркулями, хліви та льохи їхні спустошуючи.

– Батько, їдьмо звідси, не буде нам спокою в цій країні, – благав Гриць. – Староста поїхав до Австрії щастя шукати, пан Петро до Польщі, й нам варто.

Микола й слухати не хотів.

– Я народився тут і виріс, тут моя земля, мої батьки та прадіди поховані, немає в мене потреби бігти! Я нікому зла не робив! Господарство своє збагатив лише своєю працею до сьомого поту! Людям завжди допомагав, ніколи до них байдужим не був, навіть до самих пропащих! – кричав Микола на Грицеві слова.

– Любий, про дітей подумай! Поїхали! – намагалась підтримати сина Палажка, але всі вмовляння були марні.

Незважаючи на те, що Микола сварився з родиною з приводу переїзду, все ж пішов за порадою до діда одного, який славився на селі тим, що майбутнє знав так, начебто наперед жив.

– Чуєте, Йосипу, підкажіть, що робити? Геть розгубився, де ж та правда нині? Кому вірити?!

– Йой, Миколо, йой, біда прийшла та й годі! Ця влада тут ду-у-уже надовго! Боротися з нею теперечки – даремна справа. Народ наш темний, не бачить, хто в них поводитир і до якої їх прірви веде, не розуміють, що роблять і на що це перетвориться. Що попросять – то віддай, інакше виженуть геть без шматка хліба та даху над головою. Покличуть до себе – не погоджуйся, бо то наче болото – спокушає чорницею та грибами, а ледве зайшов на трясовину – так і пропав навек безвісті.

Збентежило Миколу почуте. Додому повернувся блідий, як стіна. Шкода йому було надбань своїх, тяжкою працею зароблених, утім все одно не міг себе пересилити, щоб кинути землю рідну, омиту кров'ю та потом, і рушити світ за очі на чужину іншого життя шукати.

Незабаром більшовики й у двір Миколи прийшли. П'ятеро чужинців із рушницями та п'ятеро місцевих активістів. Спочатку почали закликати його приєднатись до комуни, обіцяли залишити корову та коня. Микола згоди не дав, бо знав, що землю всю відберуть, а як вийти з тієї кооперації побажає, землі вже не поверне. Погладив на прощання коней, поцілував їх і пішов з двору, щоб не бачити цього свавілля.

Місяць потому вирішив Микола навідатись на ферму, де худоба його тепер стояла, справами поцікавитись, бо душа боліла за своє та й надія тепліла, що може й насправді, як об'єднатись усім селом, діло з того вийде та народ краще жити почне. «Може, і я згодом до них приєднаюсь», – міркував Микола дорогою.

Прийшов, а худоба в стайні кричить, голодна, худа аж ребра стирчать. Сіялки та віялки, які Миколі раніше належали, просто неба лежать, всі іржею вкриті, а хлопці, що мали працювати, п'яні на стозі сіна сплять. Від побаченого такий відчай Миколу взяв, що аж серце закачалося. Все, в що він душу вкладав, прахом пішло.

Веселий і рухливий Микола ніколи не впадав у розпач, хоч як було важко, але тут його душа не витримала, заповнилася болем та безпросвітністю. Йшов городами додому та плакав, як дитина, над розбитими надіями, над знищеним життям.

Зайшов у хату розгублений, постояв мовчки, подивився на дітей та дружину й у комору пішов.

Гриць стан батька побачив, навколішки перед образами впав, зашепотів молитви. Сам молитись, руки до образів тягне, а лице сльози вмивають. Раптом на ноги скочив і, що сили мав, до комори побіг. Двері вибив, а Микола на підлозі лежить, руки розкинувши, лише встиг видихнути: «Пробач мені, синку!».

На грукіт Палажка з Яринкою прибігли. Попадали, обіймають похолоділе тіло, цілують його, плачуть, а Яринка ще й голосить, аж заходиться:

– Ой тато, мій тато! Ви ж то рано покидаєте нас! Чи вам діти були не милі? Нащо ж ви від нас ідете? У яку дорогу ви зібралися? Сонечко моє ясне! Невже находилися ваші ніжечки, наробилися ваші рученьки?! Очі ваші карі не вдивилися на світ цей?! Відлетіли ви від мене, тато, не буду вже вас бачити, обличчя ваше рідненьке! Чому ви не встаєте та не мовите слово мені хоч би єдине?!

Тримала дочка батька в обіймах так міцно, що Гриць ледве вмовив її дати його омийти та одягти.

Доки тіло Миколи вдома було, Яринка й удень, і вночі Псалтир крізь сльози читала та руки його цілувала. Нікого не чула й не бачила, горем зламана. На цвинтарі, як труну закривати стали, знепритомніла. Три дні жаром палала, марила та весь час батька кликала.

Палажка страх як злякалася за доньку, а Гриць їй і каже:

– Не бійтеся, ненько, то не її час, тіло одужає.

А сам щоденно Бога молив, щоб душу сестри горе відпустило.

Як прийшла до тям Яринка, то одразу до Гриця звернулася:

– Братику, силу ти маєш велику, навчи мене, як звести з цієї землі тих односельців, що батьківське життя згубили.

– Яринко, рідна, вивільни душу від помсти, то гріх великий! – заблагав Гриць.

– Не зможу я дивитися, як вони життям радіють, а тато в могилі лежить! Або ти мені допоможеш, або не брат більше!

– Яринко, Богові судити людей за їх діяння, а не нам з тобою. Душу свою пожалій!

– Чужинців хай Бог судить, а односельців, які через заздрість свою життя батькове зруйнували, душу з нього вийняли, не пробачу ніколи й не заспокоюсь, доки смерть їх не побачу! – промовила Ярина, обпекла болюче поглядом брата і пішла геть.

Прийшла до матусі, сіла поряд, голову їй на коліна поклатала та й каже:

– Ненько, відпусти мене до Відлюдної, я в неї поживу, бо немає сили серед цих нелюдів жити.

Відлюдною в селі називали бабцю, яка жила в лісі. Кажуть, хатинку там мала та до людей не виходила. Буває, перестріне її хтось у хащах, коли ягоди чи гриби збирає, не встигне головою повести, як тієї й слід зник, начебто й не було нікого. Про неї різні побрехеньки ходили – хтось казав, що вона відьма й на мітлі літає ночами, чужих корів доїть, навіть деякі божилися, що на власні очі бачили її біля свого хліву. Хтось розповідав, що вона з чоловіком від пана в лісі ховалась через те, що той хотів нею побавитись. Ось вони й втекли, а коли чоловік помер, то вона так горювала, що до людей вже й не захотіла повертатися. Але, звісно, правди ніхто не знав, так само як і те, де її хата стоїть.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.